



УДК 811.14'367.625'37

РЕЦЕНЗИРАНО: 12. 10. 2020, 12. 10. 2020

За смислата на семантичката интерференција на грчките глаголи τροπο(σ)φορέω ‘трпам нечие однесување’ и трофоφορέω ‘принесувам храна некому’*

Марија Чичева Алексиќ

Институт за старословенска култура, Прилеп

maralyu@yahoo.com

АПСТРАКТ

Во текстот се осврнуваме на потеклото на глаголот τροποφορέω во грчкиот јазик, на неговата употреба и евентуалното исчезнување од јазикот. Споменатиот глагол τροποφορέω во грчкиот јазик ја носи општата семантичка одлика ‘трпелив сум, поднесувам нешто’, додека неговата дистинктивна семантичка одлика е во тоа што со него се означува специфичен начин на трпение, односно тој го имплицира значењето ‘поднесувам нечиј посебен, незгоден карактер, трпелив сум подолго време кон некој, и тоа во посебни услови’.

Појдовна точка за нашето истражување беше употребата на овој глагол во Новиот завет, и тоа поконкретно во даден контекст од Делата апостолски (Act. 13,17–18) каде што препознаваме алузија на еден настан од Стариот завет што се споменува во Петтата книга Мојсеева (Dt. 1,31), а во кој го читаме глаголот трофоφορέω, кој според референтните специјализирани речници за Стариот завет прет-

* Трудот првично е презентираан на симпозиумот „ ЛОГОΣ и ΤΡΟΠΟΣ“ што се одржа на 29-30 мај 2017 на Филозофскиот факултет во Скопје.

ставува неологизам во грчкиот јазик, а го носи значењето 'носам храна на некому, го нахранувам'.

Нашата цел е да одговориме на прашањето што пред нас си го поставуваме, односно дали глаголот *τροποφορέω* што се појавува во Делата апостолски (Act. 13,17–18) е само една *lectio varior* во однос на глаголот *τροφοφορέω* што го среќаваме во Петтата книга Мојсеева (Dt. 1,31), или пак се работи за суштинска семантичка интерференција помеѓу овие два глаголи, така што нивната употреба во посочените стихови би можело да се смета за сосема соодветна и целисходна.

Клучни зборови: семантичка промена, семантичка интерференција, неологизам, Нов завет, Септуагинта.

Со нашево соопштение сакаме да се осврнеме на еден глагол од грчкиот јазик, и тоа, поконкретно, на неговото потекло, употреба и претпоставка за можна семантичка интерференција со еден друг, фонетски на него многу сличен глагол. Имено, ќе се осврнеме на глаголот *τροποφορέω*. Глаголот за кој станува збор е сложенка, и првиот негов составен дел е од именка, која би можела да биде *τρόπος*, во дадениов случај со значење 'начин на однесување', а вториот е од глаголот *φορέω*, кој е интензивен итератив со коренски вокализам *-ο* од глаголот *φέρω*. Во таа смисла глаголот *φορέω* го носи значењето 'постојано носам нешто, носам наваму-натаму, имам обичај да носам на себе'¹.

Во продолжение ќе направиме една мала дигресија, при што ќе се осврнеме, од една страна, на потеклото на глаголот *τροποφορέω*, како и на неговата употреба и исчезнување од јазикот, од друга.

Во Новиот завет глаголот *τροποφορέω* ја носи општата семантичка одлика 'поднесува', 'трпелив е', додека неговата дистинктивна семантичка одлика е во тоа што со него се означува специфичен начин на трпение, односно го подразбира значењето 'поднесува нечиј посебен карактер, трпелив е подолго време кон некого, и тоа во посебни, обично тешки околности'².

¹ Chantraine (1968), 1190.

² Значењето на глаголот *τροποφορέω*, според Лу и Најда, е дефинирано како *to put up with someone or something, implying extensive patience*, додека

Инаку, глаголот што е предмет на нашиот интерес во грчкиот јазик се употребува ретко, па може да се добие впечаток дека е неологизам во Новиот завет, од каде што понатаму, иако не многу често, го употребуваат и некои христијански автори, како, на пример: Ориген, Дидим Слепиот, Јован Златоуст и Макариј³. Глаголот τροποφορέω, исто така, го среќаваме и во профаната литература како што се Схолиите на Аристофан, Σχολ. Εἰς Ἀριστοφ. Βατρ. 1433 и Лексиконот Суда каде што едноставно е протолкуван како: *mores ferre*⁴.

Инаку, во семантичкиот простор на лексиката на Новиот завет, семантичката дистинкција што ја носи τροποφορέω во однос на главниот репрезент на значењето ‘трпение, трпеливост’, ὑπομονή, ὑπομένω, е во тоа што овој глагол покажува поинтензивно и поспецифично изразена особина на трпење, поднесување. Во Новиот завет овој глагол се спомнува само на едно место, во Делата апостолски, во следниов контекст:

Act.13,17–18 ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὑψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῆ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξέγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρεσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῆ Χανάαν κατεκληρονόμησεν τὴν γῆν αὐτῶν.

Пред да се осврнеме на споредбата на начинот на кој е преведен овој стих, посакавме да ја консултираме белешката што ни е дадена во Прирачникот за преведување на *Светото писмо* издаден од Обединетите библиски друштва⁵. А таму ја наоѓаме следнава забелешка, која напдно се совпадна и со нашата претпоставка. Имено таму, во делот каде што се говори за „Други можни читања и преводи на текстот“, се вели дека некои ракописи во овој стих (Act. 13,18) го имаат изразот „се грижеше за нив“ на местото од изразот „ги под-

неговата глосичка определба содржи просто толкување, и тоа гласи: *to bear with, to put up with, to be very patient with* (cf. LNTSD 25.173).

³ Lampe (1984), s. τροποφορέω.

⁴ SUDA (vel Suidas), *Lexicon*.

⁵ Прирачникот ни беше достапен во електронска форма од програмата PARATEXT, верзија 7.0.

несуваше, ги трпеше“. Очигледно е дека Лука на ова место алудира на *Повторените закони* 1,31 каде што во Септуагинтата се појавуваат две исти алтернативни форми. Иако значењето на формата „се грижеше за нив“ е поткрепено со незначително поцврста различност на ракописното сведоштво и се чини дека е посоодветно, поприспособено кон контекстот, текстуалното сведоштво не е ни најмалку убедливо. Во суштина, најдобрите и најбројните манускрипти на Септуагинтата на односното место го имаат изразот „се грижеше за нив“. Според тоа, ако значењето на формата „ги поднесуваше“ било изворното читање на текстот од Делата апостолски, тогаш лесно би можело да се увиди зошто писарите би настојувале да ја извршат промената на содржината во изразот „се грижеше за нив“, така што оваа референца од Делата апостолски би се изедначила со читањето на текстот од Септуагинтата. И обратно, тешко е да се увиди зошто би се направила промена на изразот во обратен правец. Затоа, гледано во целина, значењето на изразот „ги поднесуваше“ се чини дека треба да се претпочита кога го читаме овој стих од Делата апостолски.

Поимот со кој се означува дејството „поднесува, трпи“ не е лесно да се соопшти во некои јазици. Понекогаш за тоа се користи идиоматски израз што е донекаде еквивалентен (истовреден) со изразот „put up with“ или „got along with despite difficulties“. Во други околности „да поднесуваш, да трпиш“ можеби би требало да се изрази со некој вид описни фрази, како на пр.: „тој им помагаше и покрај начинот на кој тие го третираа“, или уште поописно: „тој останал со нив иако тие не покажаа дека го сакаат“⁶.

⁶ As the TEV, 3rd edition, points out in its “Other Readings and Renderings,” some manuscripts have “took care of” (see JB) in place of endured. Luke is apparently alluding to Deuteronomy 1.31 where the Septuagint has the same two alternative forms. Though the form meaning “took care of” is supported by a slightly stronger diversity of manuscript evidence and seems more suited to the context, the textual evidence is not at all conclusive. In fact the best, and the majority of the Septuagint manuscripts, have “took care of”; hence if the form meaning “endured” were the original reading of Acts, one can readily see why scribes would have tended to make the change to the form meaning “took care of,” so that this reference in Acts would conform to the Septuagint reading. Conversely, it is difficult to see why the change would have been made in the

Преводот на истиов стих од Делата апостолски (13,18) во Вулгата гласи: „et per quadraginta annorum tempus **mores eorum sustinuit** in deserto“.

Во црковнословенскиот превод, пак, истава содржина е предадена како: **и до четиридесати лѣтъ препита ихъ въ пустыни.**

Ако ги споредиме сите три текста, на грчки, на латински и на црковнословенски, можеме да согледаме дека латинската верзија на преводот на грчкиот оригинал, односно на преводот на глаголот τροποφορέω, се наоѓа во семантичка корелација со оригиналот, што може да се види од сопоставувањето ἐτροποφόρεσεν αὐτούς : **mores eorum sustinuit**. Наспроти тоа, споредбата на грчкиот оригинал со преводот на црковнословенски, т.е. ἐτροποφόρεσεν αὐτούς : **препита ихъ**, нè упатува на претпоставката дека како грчки преводен модел за црковнословенскиот бил глаголот во кој можеме да го насреме фонетски сличниот, и на прв поглед семантички различен глагол, односно глаголот τροφοφορέω, чие основно значење е: *да храниш, односно да негуваш некого хранејќи го*. Македонскиот превод на односниот стих од Делата апостолски, под претпоставка дека при преводот како предлошка служел црковнословенскиот, а не грчкиот текст, соодветниов стих го предава во следнава содржина: „Act. 13, (17) Бог на овој народ, Израилот, ги избра татковците наши, и го подигна овој народ кога тие пребиваа во земјата Египетска, и со раката Своја силна ги изведе од неа; (18) и околу четириесет години **ги хранеше** во пустината“.

Од споредбата на преводите се гледа дека латинскиот превод ја разбрал суштината на значењето на грчкиот глагол τροποφορέω, па за него ја употребил адекватната синтагма **mores (eorum) sustinuit** – да поднесуваш нечиј начин на однесување.

other direction. On the whole, therefore, the form meaning “endured” seems to be the preferred reading in this verse.

The concept of endured is not easy to communicate in some languages. Sometimes there is an idiomatic expression somewhat equivalent to “put up with” or “got along with despite difficulties.” In other instances endured must be expressed by some type of descriptive phrase: “he helped them despite the way they treated him” or “he stayed with them even though they did not show they wanted him.”

За разлика од грчкиот и латинскиот, во црковнословенскиот превод се јавува формата **прѣпитѣ** од глаголот **прѣпитѣти** ‘храни, прехранува, негува’, а чиј соодветник во грчкиот во случајов би требало да биде формата ἐτροφοφόρεσεν.

Од сето ова ни се наметнува прашањето дали на црковнословенскиот превод како предлошка му послужил грчки текст во кој писецот ја употребил формата од глаголот трофоφορέω по грешка, поради сличнозвучието на глаголите τροποφορέω и τροφοφορέω, или, пак, во суштина станува збор за совпаѓање на семантичките полиња на овие два глагола.

Затоа, во продолжение ќе се обидеме да дадеме одговор на прашањето што ни се наметна при споредувањето на споменатите преводи што ги сопоставивме со грчкиот оригинал.

Ако тргнеме од фактот дека наведениот стих од Делата апостолски 13,18 е всушност алузија на еден настан од Стариот завет, кој се однесува на четириесетгодишниот период на престојување на израелскиот народ во пустината и за помошта што Бог му ја укажувал на народот за време на тој тежок период, тогаш во Делата апостолски 13,18, наместо формата од глаголот τροποφορέω, би требало да стои форма од глаголот τροφοφορέω⁷. Овој настан се спомнува во Петтата книга Мојсеева, позната и под насловот Повторени закони, во стихот 1,31:

Dt. 1,31 Πάντα ὅσα ἐποίησεν ὑμῖν ἐν γῆ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣν εἶδετε, ὡς **ἐτροφοφόρησέν** σε κύριος ὁ θεός σου, ὡς εἰ τις **τροφοφορήσει** ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν, ἣν ἐπορεύθητε, ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον⁸.

⁷ Инаку глаголот трофоφορέω се смета за неологизам во Стариот завет, а се сретнува само на три места. Според Грчкиот речник на Септуагинтата, за овој глагол се регистрирани значењата *to bring nourishment, to nurse*. Сп. Lust, Eynikel, Hauspie (1999), s. τροφοφορέω.

⁸ Преводите на односниот стих од Септуагинтата на македонски, латински и црковнословенски ја имаат следнава содржина: СПмк: И во оваа пустиња, како што видовте, Господ, Бог твој **те пазеше**, како што човек го **пази** синот свој, по целиот пат, по кој минавте, додека стигнавте на ова место; Vulg: et in solitudine ipse vidisti **portavit** te Dominus Deus tuus ut solet homo **gestare** parvulum filium suum in omni via per quam ambulasti, donec

Како што гледаме од посочениот контекст, идејата за помошта што Бог му ја укажувал на народот за време на тој тежок период се изразува со семантичката содржина на глаголот τροφοφορέω. Токму затоа црковнословенскиот превод од Делата апостолски 13,18 со изразот **преспита** се чини сосема оправдан. Но, овој глагол, кој се смета за неологизам во Септуагинтата, го евидентираме и на уште едно место во неа, односно во Втората книга Макавејска – 2Масс 7,27. Тука глаголот τροφοφορέω е употребен во едно специфично значење што допушта да се подразбере конотацијата ‘трпи, поднесува’ со таа разлика што тука не станува збор за ‘крајна трпеливост во тешки услови’ (τροποφορέω), туку напротив, сталожено постојано негување со трпелива љубов (τροφοφορέω).

Впрочем, и Домазакис, во својата студија „Неологизмите во Втората книга Макавејска“, глаголот τροποφορέω го сместува во поглавјето во кое се дискутира за неологизмите настанати при преводот на канонските книги на Стариот завет, а кои се појавуваат и во девтероканонската Втора книга Макавејска⁹. Според неговото мислење, глаголот, односно од него изведената форма **τροφοφορήσασαν** не е подоцна вметната во текстот, како што за тоа спорат проучувачите на текстот, туку авторот намерно инсистирал да го вметне овој збор во говорот на мајката со цел да се постигне посилен реторички тон.

Семантичката база што ги обединува овие два глагола, глаголот τροποφορέω и глаголот τροφοφορέω, во конкретниов случај е поимот „трпение“. Од ова, со доза на резерва, можеме да заклучиме дека не се работи само за lectio varior на грчкиот текст при приредувањето на црковнословенскиот превод, туку дека меѓу овие два глагола доаѓа до одредена семантичка интерференција. Сево ова би можеле да го поткрепиме со компарацијата на црковнословенскиот превод со грчкиот оригинал во соодветното библиско место од Втората книга Макавејска:

LXX 2Масс 7,27 προσκύψασα δὲ αὐτῷ χλευάσασα τὸν ὤμὸν τύραννον οὕτως ἔφησεν τῇ πατρὶϊ φωνῇ Υἱέ, ἐλέησόν με τὴν ἐν

venieritis ad locum istum.; СПЦСЛ: **КАКО ВОСПИТА ТЕБЕ ГДС БГ ТВОИ ✪ КАКОЖЕ НЕКНИ ЧЕЛОВЕК ПИТАЕТ СНА СВОЕГО.**

⁹ Domazakis (2018), 301.

γαστρί περιενέγκασάν σε μήνας ἑννέα καὶ θηλάσασάν σε ἔτη τρία καὶ ἐκθρέψασάν σε καὶ ἀγαγοῦσαν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην καὶ **τροφοφορήσασαν**.

VS Прклонившица же къ немѹ, посмѣлася жестокому мучителю и сице рече ѳтеческимъ гласомъ: сыне, помниши ма носившию тѹ во чревѣ девахъ мцѣй и млекоу питавшию тѹ лѣта три, и воскормившию тѹ и приведшию въ возрастъ сен, и **вопитаніа понесшию**.

Овде би сакале да напоменеме дека македонскиот превод на односниот стих од Втората книга Макавејска: „Сине, смилувај се над мене, која сум те носела девет месеци во мојата утроба, три години со млеко сум те доела, сум те хранела, одгледала и воспитала“ не кореспондира целосно со грчкиот и црковнословенскиот, додека во Вулгатата соодветниот стих е покус за местото коешто е во фокусот на нашиот интерес.

Трагајќи по значењето и по хронолошки сведоштва за употребата на глаголот τροποφορέω, наидовме на еден за нас особено важен податок, а тоа е дека Цицерон го употребил овој глагол во едно од неговите Писма до Атик (13,29,2). Значењето на глаголот τροποφορέω според Баји гласи *supporter le caractere de qqn, se plier a se habitudes* (да поднесуваш нечиј карактер; да попушташ во своите ставови)¹⁰. Контекстот во кој Цицерон го употребил глаголот τροποφορέω гласи вака:

Cic. Att. 13,29 Ad id autem, quod volumus, ἀφίδρουμα nihil aptius videtur quam lucus, quem ego noram; sed celebritatem nullam tum habebat, nunc audio maximam. Nihil est, quod ego malim. In hoc τὸν τῦφόν μου πρὸς θεῶν τροποφόρησον. Reliquum est, si Faberius nobis nomen illud explicat, noli quaerere, quanti;

Преводот што тука би можеле да го понудиме на македонски јазик би гласел:

А што се однесува на подружницата што ние сакавме да ја направиме, се чини дека за тоа нема ништо попригодно од коријата што некогаш мене ми беше многу добро позната; но иако во тоа време таа не беше воопшто славна, сега, како што слушам, станала мошне прочуена. И ништо друго не би посакувал повеќе од тоа. Па во таа смисла „**жити бога, удоволи ѝ на (биди попустлив кон, на-**

¹⁰ Bailly (1959), s. τροποφορέω.

храни ја) мојата суета“. И преостанува уште да кажам дека, ако трошокот за тоа нам ни го плаќа Фабериј, немој ни да прашуваш за цената; (превод на македонски М. Ч. А.).

Со цел да увидиме како се восприема значењето на грчкиот глагол што го употребил Цицерон во своето писмо до Атик, тука приведуваме уште два превода на овој контекст направени на англиски јазик.

Во едниот превод¹¹, изразот што во оригиналот гласи τὸν τῦφόν μου πρὸς θεῶν τροποφόρησον преведувачот на англиски го предал со изразот **humour my whim** „имај разбирање за мојата чудна желба“.

Во другиот превод што ни беше на располагање, а кој е преземен од програмата Персеус¹², грчкиот израз од посочениот контекст кај Цицерон е преведен на сличен начин, односно "in heaven's name indulge my whim", „биди попустлив кон мојата чудна желба“, со тоа што на ова место е додадена и забелешка дека формата **τροποφόρησον** што ја употребил Цицерон во дадениот израз би можела соодветно да биде преведена со еквивалентна форма од латинскиот глагол *morigeror*, како и дека форма од глаголот *τροποφορέω* се среќава само уште во Делата апостолски во стихот што го посочуваме и ние (Act. 13,18). Инаку, во латинскиот јазик глаголот *morigeror*, 1 се употребува во лексиката на комедиографите, и

¹¹ However, for the erection we want to make nothing could be more suitable than the grove, which I used to know well; then it was not at all frequented, now I hear it is very much so. There is nothing I should prefer. In this, **humour my whim**, in heaven's name. For the rest, if Faberius pays that debt, don't bother about the cost. (Cicero, *Letters to Atticus*, Volume III (of 3), transl. E. O. Winstedt, Release Date: March 8, 2016 [EBook #51403].)

¹² For the erection of the fane also, which I desire, nothing could be better suited than the grove which I used to know. But at that time it was not at all frequented, now I hear it is very much so. I couldn't have anything I should like better. In this matter "in heaven's name indulge my whim." τὸν τῦφόν μου πρὸς θεῶν τροποφορήσω. The last word – of which the Latin *morigerari* is a translation – seems only to occur in Acts, 13.18. All I have to say is – if Faberius pays his debt, don't stop to inquire the price: outbid Otho. (Cicero, *The Letters of Cicero. The whole extant correspondence in chronological order*, in four volumes, transl. Evelyn S. Shuckburgh, George Bell and Sons, London, 1908-1909.)

тоа во значење 'исполнува некому нечија желба, угодува, послушува' или 'свикнува на некаква непријатна ситуација'.

Од споредбата на фразата **τὸν τύφόν μου πρὸς θεῶν τροποφόρησον**, која на грчки ја употребил Цицерон, со преводите што тука ги прикажуваме, се покажува дека во својата семантичка база тие го носат значењето 'има трпение'. Изразот што го среќаваме во Делата апостолски 13,18 **ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρεσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ** експлицитно укажува дека **τροποφορέω** во својата основа го носи значењето 'има трпение'. Тоа впрочем го потврдува и релевантниот речник на Новиот завет, распределен според семантички домени.

Во Речникот на Новиот завет од Мултон и Милиган во кој се дава објаснување според лексиката на папирусите и на други административни документи наидуваме на една контрадикторна информација. Имено, таму под одредницата **τροποφορέω** се вели дека овој глагол реално постои во Делата апостолски и дека е алузија на старозаветниот стих од Повторените закони 1,31, и дека соодветствува со значењето во коешто го употребил Цицерон во *ad Att*, 13,29, но, исто така, се укажува дека треба да се консултира и подолу прикажаниот фонетски сличен глагол¹³ „**τροφοφορέω** — "bear like a nurse" takes the place of **τροποφορέω** (*q.v.*) in Acts 13:18, following LXX Deuteronomy 1:31 Ba : but cf. Blass *ad Ac I.c.*—"; non video quomodo formari potuerit **τροφοφ**."¹⁴

Со оглед на тоа што овој глагол е евидентиран кај Цицерон, можеме да констатираме дека **τροποφορέω** не е новозаветен неологизам, ами тој егзистирал во грчкиот јазик многу порано пред појавата на Новиот завет. Во секој случај, очигледно е дека **τροποφορέω** понатаму, преку Новиот завет бил позајмен во христијанската терминологија и се употребувал само спорадично.

¹³ Moulton, Milligan (1914), s. *τροποφορέω*: For this verb which is real in Ac 13¹⁸ from LXX Deut 1³¹ B* = "bear another's manner" cf. Cic. *ad Att.* XIII 29.2.

¹⁴ Ibidem.

Библиографија

Изворни текстови и преводи

Библия. Книги Священного Писания Ветхого и Нового Завета на церковнославянском языке с параллельными местами, Москва, 1993.

Свето писмо на Стариот и Новиот завет, Скопје, 1991.

Biblia sacra iuxta Vulgatam versionem, praeparavit Roger Gryson, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1994.

Novum Testamentum graece et latine (Textus Graecus, cum apparatu critico-exegetico, Vulgata Clementina et Neovulgata), cur. Gianfranco Nolli, Vatican, 1981.

Septuaginta. Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes, ed. Alfred Rahlfs, Stuttgart 1982.

SUDA (vel Suidas), (1967–1971), *Lexicon*, ed. A. Adler, Suidae lexicon, 4 vols. repr. Stuttgart.

The Greek New Testament, fourth revised edition edited by B. Aland, K. Aland, J. Karavidopoulos, C. M. Martini and B. M. Metzger, Stuttgart, 1994.

Стручна литература

Bailly, A. (1959), *Dictionnaire Grec – Français*, Paris.

Chantraine, P. (1968), *Dictionnaire étymologique de la langue grecque* 1–2, Paris.

Domazakis, N. (2018), *The Neologisms in 2 Maccabees*, Lund University.

Lampe, G. W. (1984), *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford.

Lust, J., Eynikel, E., Hauspie, K. (1999), *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, Part II, Stuttgart.

Moulton, J. H., Milligan G. (1914), *The Vocabulary of the Greek Testament illustrated from the Papyri and other non-literary Sources* (I), London, New York, Toronto.

Is There a Reason for the Semantic Interference between the Greek Verbs: τροπο(σ)φορέω 'to bear with another's moods' and τροφοφορέω 'to bring someone food'?

SUMMARY

Marija Čičeva-Aleksik

Institute of Old Church Slavonic Culture, Prilep

maralyu@yahoo.com

In this paper we discuss the origin of verb τροπο(σ)φορέω in the Greek language, its use in the language and its eventual disappearance. The main semantic notion of the aforementioned verb τροπο(σ)φορέω in the Greek language seemed to be 'to be patient, to bear something', while its distinctive semantic notion is that it denotes a specific kind of patience, that is, it implies the meaning 'to endure someone's special, unpleasant character, to have been patient for a long time, and in special circumstances.'

The starting point for our study was the use of this verb in the New Testament, actually in a context of Acts (Act 13, 17-18) in which one can recognize the allusion to an event from the Old Testament which is mentioned in the Fifth book of the Pentateuch (Dt 1.31). Here we can read the verb τροφοφορέω, which, according to the specialized dictionaries of the Old Testament, is a neologism in the Greek language, and it denotes the meaning 'to bring someone food, to feed carefully'.

So, the aim of this paper is to provide an answer to the question that is to say to consider whether the verb τροπο(σ)φορέω in the New Testament (Act 13, 17-18) is just a lectio varior compared to the verb τροφοφορέω that we find in the Old Testament (Dt. 1,31), or it is a matter of a reasonable semantic interference between these two verbs, so

that their use in the quoted verses could be considered to be quite appropriate and meaningful.

*Key words: semantic change, semantic interference, neologism,
The New Testament, The Septuagint*